

Ons kenmerk: 112-22/HvdW/TdG

Provinciale verkiezingen 2023

Thema 1: Klimaat & energie

Er is zowel sprake van een klimaatcrisis als een biodiversiteitscrisis. Beide crisissen versterken elkaar en zijn urgent. Dit is de laatste generatie politici die de klimaatcrisis kan voorkomen. In de komende bestuursperiode wordt van de provincie Fryslân actie verwacht.

- Verhoog de provinciale ambitie zodat deze in ieder geval in lijn is met Rijks- en Europees beleid (FitFor55). De doelstelling voor het verminderen van de CO2 uitstoot moet in 2030 55 % zijn, waar het RES bod nog gebaseerd is op 49%.
- Natuurinclusieve energietransitie is de norm bij ontwikkeling van opwek van hernieuwbare energie en in de warmtetransitie: dit betekent dat er maatregelen worden genomen om natuurwaardes te versterken en in ieder geval negatieve gevolgen voor natuurwaardes worden vermeden c.q. gemitigeerd. We streven naar een 'plus op natuur'. Dit kan bijvoorbeeld door: Actiever sturen op clustering van energieprojecten in gebieden met lage natuurwaarde, koppelkansen te benutten in de warmtetransitie, investeren in bewustwording en kennis bij gemeenten en ontwikkelaars, ondersteun voorbeeld- en proefprojecten om in de regio ervaring op te doen met deze methoden.
- Blijf werk maken van lokaal eigendom (streven naar minimaal 50%), geef energiecoöperaties de ruimte en ondersteun hen, en organiseer een klimaatberaad waarin bewoners meebeslissen over het 'hoe' van het provinciaal klimaatbeleid.
- Klimaatadaptatie zal een belangrijk onderwerp voor Fryslân worden. Ga slim en 'ouderwets' om met droogte en natte perioden door bijvoorbeeld bomen in steden te planten en buffergebieden aan te leggen.

Thema 2: Natuur en biodiversiteit

Het is slecht gesteld met de natuur en biodiversiteit in Nederland. Per saldo gaat de biodiversiteit in Nederland nog steeds achteruit. Dit vraagt om concrete actie.

- Ga verder met het Provinciaal Herstelprogramma Biodiversiteit. Leg de focus op concrete actie. Biodiversiteit wordt als onderwerp integraal meegenomen bij opgaven op het gebied van water, landschap, veenweide, stikstof. Nieuwe provinciale plannen en projecten worden daarbij per definitie natuurinclusief vormgegeven.
- Zet in op vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen met 50% tijdens deze Statenperiode bij land- en tuinbouw, bij sport- en recreatie en bij huishoudens.

- Voer de Bossenstrategie uit. Dat betekent dat er in de bestuursperiode minimaal 1 miljoen bomen worden geplant.
- Natuer mei de Mienskip is de leidende aanpak bij aankoop en inrichting van natuurgebieden.
- Provincie gaat de komende bestuursperiode volop aan de slag met het Aanvalsplan Grutto. Dat betekent dat er in minimaal 14 kansgebieden het behoud en herstel van de biodiversiteit centraal staat en dat boeren daar een economisch en ecologisch toekomstperspectief hebben ook voor de lange termijn.

Thema 3: Natuur en stikstof

Ondanks de intenties om de stikstofproblematiek aan te pakken is de praktijk nog steeds zo dat door uitstoot en depositie van stikstof gevoelige natuur verder wordt verzuurd en vermest. Er zijn kansen om de stikstofaanpak te combineren met veenweide, transitie naar natuurinclusieve landbouw en natuur en landschapsherstel.

- Zet in op systeemherstel van stikstofgevoelige en verdrogingsgevoelige natuurgebieden, dit betekent ook waar nodig herinrichting en extensivering van zones rond deze gebieden.
- Werk de gebiedsgerichte aanpak verder uit samen met boeren, natuurbeheerders, inwoners van het landelijk gebied.
- Laat de provinciale Grondbank floreren. Zet deze in op waar mogelijk boeren te helpen met extensiveren.
- Meer urgentie voor uitvoering van het Veenweideprogramma. Er is een urgentie om in het gehele veenweidegebied aan de slag te gaan. De veenoxidatie zet in het hele gebied door. We kunnen niet onze aanpak beperken tot enkele gebieden.

Thema 4: Natuur en landschap

De impact van alle ingrepen op Fryslân kan behoorlijk groot zijn. Gebiedskenmerken en ruimtelijke kwaliteit moet centraal staan bij alle ruimtelijke ingrepen. We zien kansen om dit te combineren met opgaven op het gebied van natuur, landbouw en economie.

- Gebruik de visie Natuerlik Fryslân 2050 als basis en inspiratiedocument voor de diverse opgaven.
- Omarm het Aanvalsplan Landschapselementen. Dat betekent dat de provincie een actieve rol vervult bij het herstel van landschapselementen, passend bij het nieuwe agrarische natuurbeheer. Uitwerking kan plaats vinden in de gebiedsagenda's, daar waar meerdere integrale opgaven samen komen.

- De provincie zet in op een actieve bescherming van het groen-blauwe netwerk via onder meer de provinciale Omgevingsverordening.
- Grote ruimtelijke ingrepen zoals woningbouw en de Lelylijn kan alleen wanneer er een plus komt voor natuur en landschap. Bij de locatiekeuze wordt daar aan de voorkant al rekening mee gehouden.

Thema 5: Natuur en water

Het huidige beheer van het water is zodanig dat dit niet tegemoetkomt aan de eisen tot natuurherstel en het voorkomen/beperken van de effecten van verdroging. Daarnaast voldoet Fryslân niet aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water. Daarvoor heeft Fryslân nog tot 2027 de tijd. Dat vergt een behoorlijke inspanning

- Geef prioriteit aan de uitvoering Kaderrichtlijn Water en tussentijdse monitoring hiervan. Stel hiervoor middelen en instrumenten beschikbaar.
- Het peilbeheer wordt meer natuurvolgend ingericht. Het principe 'peil volgt functie' is niet meer van deze tijd en niet passend bij de klimaatopgave.
- Provincie en Wetterskip houden minder strak vast aan "vaste" boezempeil. Natuurlijke peilen wordt gevolgd, in de winter hoger en zomer lager.

Thema 6: Circulaire samenleving

Zonder transitie naar een circulaire economie zal de milieudruk niet verlaagd worden. De grondstoffen zullen de komende decennia uitgeput raken (met schaarste en hogere prijzen tot gevolg). Een versnelde omschakeling naar een circulaire economie is daarom nodig.

- Laat brede welvaart & slim materiaalgebruik leidend zijn in plaats van economische groei. Spreek daarom liever van een circulaire samenleving in plaats van een circulaire economie.
- Geef zelf het goede voorbeeld: koop 100% circulair in en zorg dat de eigen projecten circulair uitgevoerd worden.
- Veel circulaire ondernemers én bewonersinitiatieven lopen tegen vraagstukken aan m.b.t. wetten en regels. Denk mee met deze ondernemers en initiatieven wanneer regels in de weg zitten en gebruik je opdrachtgeversrol om te helpen.
- Circulaire ondernemers én bewonersinitiatieven hebben vaak ruimte nodig, werken met grondstoffen vergt nu eenmaal opslag en overlegplekken. Gebruik je rol bij het opstellen van omgevingsvisies en -verordeningen om ruimte te maken voor regionale circulaire initiatieven en denk mee met initiatieven die een plek zoeken.

Agora 6
8934 CJ Leeuwarden
(058) 7600760
info@fmf.frl
www.fmf.frl

Kvknr: 41000343
Btwnr: NL0035.14.092B01
IBAN: NL60TRIO0212485121

Thema 7: Gebiedsgericht en integraal, met duidelijk kader

Het is Uur U voor de provincies. Er wordt naar de provincies gekeken en juist deze bestuurlijke laag tussen gemeente en rijk, heeft een belangrijke rol te spelen in het oplossen van grote vraagstukken.

- Benader de urgente vraagstukken als provincie integraal, niet op één thema/sectoraal, maar kijk met een brede blik naar de provincie en de gebieden daarin. En doe niet alles een beetje; scherpe, duidelijke, duurzame en navolgbare keuzes zijn belangrijk.
- Om te voorkomen dat we in een proces van ‘zachte heelmesters’ terechtkomen: durf te kiezen en pak als provincie je rol.
  - Zet een duidelijk werkkader dat een toekomst biedt voor natuur én landbouw. Formuleer voor de gebieden (tussen)doelen die we gaan bereiken in 2025, 2027 en 2030.
  - Werk met heldere doelen, maar laat het *hoe* bij de gebiedsprocessen. Zorg dat niet alleen de grondeigenaren, maar ook de bewoners van het landelijk gebied gehoord worden.
- Het is tijd voor actie. Daarom zal op korte termijn een uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied moeten worden opgericht. Een soort Dienst Landelijk Gebied, maar dan passend bij de nieuwe opgaven (veenweide, stikstof, natuur, klimaat).
- Het instrumentarium om plannen uit te voeren moet klaar staan. Daarom is een werkende grondbank nodig, heldere financieringsconstructies (mede met het oog op aanbesteding) en een strategische grondvoorraad.

Wij worden gesteund door

Samen voor een mooi en duurzaam Fryslân